

УДК 92.1(477)

Радик Х.Т., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
Відокремлений структурний підрозділ "Тернопільський фаховий коледж"
Тернопільського національного технічного університету імені Івана
Пулюя, Україна

Сіправська М.Д., старший викладач
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
Україна

НАУКОВА СПАДЩИНА ІВАНА ПУЛЮЯ ТА ЙОГО РОЛЬ У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Анотація. У даній тезі описано багатогранну діяльність Івана Пулюя як видатного науковця, громадського діяча та борця за українську національну ідентичність. Окреслено його вагомий внесок у світову науку, зокрема дослідження катодних променів і створення вакуумної лампи, що випередило відкриття рентгенівського випромінювання. Пулюй не лише розвивав фізику й електротехніку, а й сприяв формуванню української освіти, культури та науки.

Окрема увага приділяється його світоглядах, заснованих на ідеях становлення національної нації. Він виступав за створення українського університету, підтримував розвиток національної освіти та наукової думки, активно захищав права українців у Віденському парламенті. Значним є його внесок у переклад Біблії українською мовою, що сприяв формуванню літературної мови та духовного відродження українців.

Аналізуються його політичні та публіцистичні праці, у яких він засуджував мовну асиміляцію, підкреслював важливість утвердження української мови в освіті, науці та громадському житті. Пулюй вважав, що без власної мови й культури українська нація не зможе досягти державної незалежності. Його ідеї залишаються актуальними в сучасному контексті боротьби України за національну самобутність, що підкреслює необхідність глибокого вивчення його спадщини.

Ключові слова: національна свідомість, національна ідентичність, національна самобутність.

Radyk X.T., Specialist of the highest category, Methodologist Instructor
Separate structural subdivision "Ternopil Professional College" of Ternopil Ivan
Puluj National Technical University, Ukraine

Sipravska M.D., Senior Lecturer
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

THE SCIENTIFIC LEGACY OF IVAN PULUI AND HIS ROLE IN THE FORMATION OF THE UKRAINIAN NATION

Abstract. This thesis describes the multifaceted activities of Ivan Puluj as an outstanding scientist, public figure, and advocate for Ukrainian national identity. His significant contribution to world science is outlined, particularly his research on cathode rays and the creation of the vacuum tube, which preceded the discovery of X-ray radiation. Puluj not only advanced physics and electrical engineering but also contributed to the development of Ukrainian education, culture, and science.

Special attention is given to his worldview, based on the ideas of national nation-building. He advocated for the creation of a Ukrainian university, supported the development of national education and scientific thought, and actively defended the rights of Ukrainians in the Viennese Parliament. His contribution to the translation of the Bible into Ukrainian is also significant, as it helped form the literary language and spiritual revival of the Ukrainian people.

His political and journalistic works are analyzed, in which he condemned linguistic assimilation and emphasized the importance of establishing the Ukrainian language in education, science, and public life. Puluj believed that without its own language and culture, the Ukrainian nation would not achieve state independence. His ideas remain relevant in the current context of Ukraine's struggle for national identity, highlighting the need for in-depth study of his legacy.

Keywords: national consciousness, national identity, national distinctiveness.

Іван Пулюй – видатний український фізик, інженер, винахідник, перекладач, педагог і громадський діяч, який зробив значний внесок у розвиток світової науки та національного відродження України. Його наукові досягнення в галузі фізики, зокрема дослідження катодних променів, створення вакуумної лампи та вдосконалення технологій електротехніки, мали значний вплив на розвиток рентгенології. Випередивши сучасників, Пулюй проводив експерименти, що могли б привести його до офіційного відкриття рентгенівських променів, якби його праці були вчасно визнані.

Однак Пулюй не обмежував свою діяльність лише науковими відкриттями. Він був активним учасником українського національного руху, глибоко усвідомлюючи значення освіти, культури та мови для майбутнього української нації. Він активно працював над розвитком української літературної мови, був одним із ключових фігур у перекладі Біблії українською мовою разом із Пантелеймоном Кулішем та Іваном Нечуєм-Левицьким. Ця праця стала основою для формування сучасної української літературної мови та закріплення її авторитету серед освічених верств суспільства.

Пулюй гостро засуджував мовну асиміляцію та відступництво української інтелігенції, наполягав на необхідності збереження та розвитку української мови в усіх сферах суспільного життя. Він був переконаний, що мова – це не лише засіб комунікації, а й фундамент національної ідентичності та державності. Його листи, статті та політичні виступи свідчать про непохитну позицію у боротьбі за українську самобутність.

Він також виступав за створення українського університету, розглядаючи освіту як основний чинник становлення свідомого та освіченого громадянина. Віденський парламент став ареною його боротьби за права українців, де він послідовно виступав проти утисків української мови та культури з боку австрійської та польської влади.

Окремо слід відзначити його внесок у розвиток української громади за кордоном. Проживаючи в Празі, він сприяв створенню українських освітніх та культурних установ, підтримував молодих українців, допомагав студентам, надаючи їм фінансову та моральну підтримку. Його родина також була прикладом збереження української ідентичності за межами Батьківщини.

У своїх листах він зазначав, що українці мають покладатися передусім на власні сили, розвивати свої наукові, культурні та політичні інституції, а не сподіватися на допомогу чужих держав. Ця думка залишається актуальною і сьогодні, коли Україна продовжує боротьбу за свою незалежність і самобутність у світі.

Життя та діяльність Івана Пулюя є прикладом синтезу науки, культури та політичної свідомості. Він довів, що наука та національна ідея можуть гармонійно співіснувати, доповнювати одна одну та сприяти розвитку суспільства. Його спадщина залишається важливим дороговказом для сучасного українського народу у відстоюванні своїх прав, культури та незалежності та формуванні національного свідомого суспільства.

Джерела та література

1. Іван Пулюй: життя в ім'я науки та України : біобібліогр. покажч. / Наук.-техн. б-ка Терноп. нац. техн. ун-ту ім. І. Пулюя, Терноп. обл. універс. наук. б-ка; уклад.: Л. Оленич, В. Лазарюк; вступ. ст. О. Рокіцький; відп. за вип.: М. Митник, В. Бачинський ; ред. О. Раскіна. Вид. 2-ге, випр. та допов. Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2024. 132 с. (Родом з України; вип. 12).

2. Гайда Р.П., Пляцко Р.М. Іван Пулюй 1845-1918: Життєписно-бібліографічний нарис / Наукове товариство імені Шевченка у Львові / Олег Купчинський (відп. ред.). Л., 1998. 284 с.

3. Рокіцький О.М. Іван Пулюй у світовій науці й культурі: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.07. Київ, 2002. 20 с.